

**กรอบแนวทางการพัฒนาเครือข่าย ทสม.
ระหว่างกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กับ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด
ปีงบประมาณ ๒๕๖๑**

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีนโยบายการบูรณาการอาสาสมัครด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของทุกหน่วยงานให้เป็นหนึ่งเดียวภายใต้ร่มธง **เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม.)** ภายใต้แนวคิด **“บูรณาการเครือข่าย ทสม. และภาคีสร้างสิ่งแวดล้อมดีให้คนไทย”** เพื่อส่งเสริมให้อาสาสมัครได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนภารกิจของกระทรวงที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ โดยในปัจจุบันมีจำนวน ทสม. ทั้งสิ้น ๑๘๔,๒๒๕ คน กระจายอยู่ใน ๒๙,๓๘๓ หมู่บ้าน ๕,๗๘๗ ตำบล ๘๗๘ อำเภอ จาก ๗๗ จังหวัดทั่วประเทศ ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับพื้นที่ ซึ่งในการขับเคลื่อนการดำเนินงานจะมีคณะกรรมการเครือข่าย ทสม. ในแต่ละระดับภายในจังหวัด ที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่างๆ เพื่อให้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีพยังคงมีความหลากหลายและยั่งยืน รวมทั้งการเฝ้าระวังการเกิดมลพิษต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย ทสม. จำเป็นต้องมีการพัฒนา เครือข่าย ทสม. ในด้านต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาเครื่องมือ/กลไกขับเคลื่อนเครือข่าย ทสม. การพัฒนาศักยภาพและยกระดับอุดมการณ์ความเป็นจิตอาสา การพัฒนาบทบาทและกระบวนการปฏิบัติงานในชุมชน ในการเชื่อมโยงสื่อสารนโยบายของภาครัฐ/กระทรวงฯ และสื่อสารประชาสัมพันธ์ รณรงค์ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมผ่านเครือข่าย ทสม. เพื่อให้เครือข่าย ทสม. สามารถสนับสนุนภารกิจของกระทรวงฯ ที่หลากหลาย เป็นผู้นำประสานความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับชุมชนในการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการเข้ามามีบทบาทและทำหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมร่วมกับภาครัฐ และภาคประชาชน (กลไกประชารัฐ) ซึ่งในการพัฒนาเครือข่าย ทสม. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานประสานกลาง และให้สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ทั้ง ๗๖ จังหวัด เป็นหน่วยงานประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขับเคลื่อนเครือข่าย ทสม. ในระดับภูมิภาค โดยมีกรอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกันดังนี้

๑. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ และเสริมสร้างแนวร่วมภาคประชาชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน
๒. เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเป็นอาสาสมัคร และพัฒนาความร่วมมือในการเฝ้าระวัง ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๓. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ชีตความสามารถและความเข้มแข็งของเครือข่ายอาสาสมัครในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น
๔. เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ทสม. รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือและกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเฝ้าระวังและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๒. กรอบการดำเนินงาน

๒.๑ การประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ทสม. ในจังหวัด (ระดับจังหวัด และระดับอำเภอ)
เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ทสม. โดยการจัดประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ทสม. ภายในจังหวัด เพื่อวางแผนการดำเนินงาน และแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานของเครือข่าย ทสม. เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการเครือข่าย ทสม. ทุกระดับในจังหวัดจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมที่สนับสนุนภารกิจของกระทรวง รวมทั้งเป็นกลไกเชื่อมโยงความร่วมมือในการเฝ้าระวัง ฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

๒.๒ พัฒนาศักยภาพเครือข่าย ทสม. ระดับจังหวัด ผ่านหลักสูตรมาตรฐาน ทสม. คือ การดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของการฝึกอบรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน หรือรูปแบบอื่นๆ ที่เป็นการส่งเสริมความรู้ การเพิ่มทักษะ หรือเสริมสร้างประสบการณ์ โดยการใช้หลักสูตร “มาตรฐานอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน” เป็นเนื้อหาหลักในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งมีกรอบการดำเนินการมีดังนี้

๑. จัดการฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตร “มาตรฐานอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน” ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นกรอบดำเนินการ โดยสามารถปรับกระบวนการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย หรือนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาทำลายทรัพยากรป่าไม้ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองและชุมชน และการจัดการขยะมูลฝอย เป็นต้น

๒. กลุ่มเป้าหมาย เป็น ทสม. ที่ยังไม่เคยผ่านการอบรม ที่จัดโดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือ สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด จำนวนไม่น้อยกว่า ๗๐ คน/จังหวัด

๓. ระยะเวลาในการฝึกอบรม ไม่น้อยกว่า ๑ วัน

๒.๓ กิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ กิจกรรมที่สืบสานการดำเนินงานตามศาสตร์พระราชา หรือการดำเนินกิจกรรมที่สนับสนุนภารกิจของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้าน การอนุรักษ์ เฝ้าระวัง และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ได้แก่ การจัดการขยะมูลฝอย การพิทักษ์พันธุ์ป่าไม้ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมืองและชุมชน การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรน้ำ การจัดทำเรือนเพาะชำกล้าไม้ของเครือข่าย ทสม. และชุมชน เป็นต้น หรือการดำเนินกิจกรรมเนื่องในวัน ทสม. แห่งชาติ ระดับจังหวัด (กรณีที่มีการดำเนินกิจกรรมเนื่องในวัน ทสม. แห่งชาติ ระดับจังหวัด ขอความร่วมมือให้ดำเนินการกิจกรรมภายในสัปดาห์เดียวกับวัน ทสม. แห่งชาติ ปี ๒๕๖๐)

๒.๔ การคัดเลือก ทสม. และเครือข่าย ทสม. ดีเด่น ระดับจังหวัด คือ การดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ได้มาซึ่ง ทสม. ดีเด่น ในระดับจังหวัด เพื่อเข้าสู่กระบวนการคัดเลือก ทสม. ดีเด่น ระดับภาค โดยใช้หลักเกณฑ์การคัดเลือกฯ ที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมกำหนด และการตัดสินในรูปแบบคณะกรรมการที่มีองค์ประกอบที่หลากหลายและเป็นที่ยอมรับ โดยรายงานผลการคัดเลือก ทสม. ดีเด่น ระดับจังหวัด พร้อมทั้งส่งเอกสารและดิจิทัลไฟล์ ได้แก่ เอกสารสรุปผลงานของ ทสม.และเครือข่าย ทสม.พร้อมภาพประกอบ และเอกสารอื่นๆ เพิ่มเติมไปยังสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค ภายในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๑

๒.๕ การขยายเครือข่าย จัดทำบัตรและทะเบียนสมาชิก ทสม. ในจังหวัด คือ การขยายเครือข่าย ทสม. ในพื้นที่ และการดำเนินงานเพื่อบริหารจัดการระบบฐานข้อมูล ทสม. (การนำเข้าข้อมูล การทำบัตร เป็นต้น) ให้เป็นปัจจุบันครบถ้วนสมบูรณ์ตามจำนวนสมาชิก ทสม. ที่แท้จริงของแต่ละจังหวัด (ทั้งคนเก่าและคนใหม่) เพื่อรองรับการขยายเครือข่าย ทสม. ตามนโยบายการบูรณาการอาสาสมัครของกระทรวงฯ และการจัดหาอุปกรณ์พื้นฐานที่จำเป็นในการจัดทำบัตรประจำตัว ทสม.

๓. เป้าหมายผลผลิต

- ๓.๑ มีการจัดประชุมคณะกรรมการเครือข่าย ทสม. ในจังหวัด โดยมีกลุ่มเป้าหมายรวมไม่น้อยกว่า ๘๐ คน
- ๓.๒ สมาชิก ทสม. ที่ได้รับการพัฒนาศักยภาพตามหลักสูตรมาตรฐาน ทสม. จังหวัดละไม่น้อยกว่า ๗๐ คน
- ๓.๓ มีการดำเนินกิจกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีกลุ่มเป้าหมายร่วมกิจกรรมรวมไม่น้อยกว่า ๑๔๐ คน
- ๓.๔ มีการคัดเลือก ทสม. ดีเด่นในระดับจังหวัด และเสนอชื่อเครือข่าย ทสม. เพื่อเข้ารับการคัดเลือก ทสม. และเครือข่าย ทสม. ดีเด่น ในระดับภาค ได้ทันตามกำหนดเวลา
- ๓.๕ ระบบฐานข้อมูล ทสม. ของแต่ละจังหวัดเป็นปัจจุบัน พร้อมใช้งานมีข้อมูลสมาชิก ทสม. (คนเก่าและคนใหม่) ครบถ้วนสมบูรณ์ตามจำนวนที่แท้จริง

๔. การใช้จ่ายงบประมาณ

๔.๑ การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาเครือข่าย ทสม. เป็นงบรายจ่ายอื่น โดยการเบิกจ่ายงบประมาณ ให้เบิกจ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดฝึกอบรม การจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๔๙ ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๔ และระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ เช่น

- ๑) ค่าที่พัก อาหาร อาหารว่างและเครื่องดื่ม ค่าพาหนะของเครือข่าย ทสม. ในการเข้าร่วมประชุม ฝึกอบรม สัมมนา
- ๒) ค่าเบี้ยเลี้ยง ที่พัก และพาหนะของเจ้าหน้าที่ในการจัดกิจกรรม ประสานงานและติดตามการดำเนินงานของ ทสม. ในพื้นที่
- ๓) ค่าเบี้ยเลี้ยง ที่พักและพาหนะของเจ้าหน้าที่ในการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมจัดขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่าย ทสม.
- ๔) ค่าวัสดุ อุปกรณ์สำหรับการจัดทำฐานข้อมูลและบัตรประจำตัว ทสม.
- ๕) ค่าวัสดุ อุปกรณ์ในการจัดทำเอกสารการประชุม และรายงานผล เป็นต้น
- ๖) ค่าจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เครือข่าย ทสม.

๔.๒ สำหรับกิจกรรมการคัดเลือก ทสม. และเครือข่าย ทสม. ดีเด่น ระดับจังหวัด หากกำหนดให้มีเงินรางวัลหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ นอกเหนือจาก ข้อ ๓.๑ สามารถเบิกจ่ายได้ตามความเหมาะสมโดยอยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าส่วนราชการ หรือเป็นไปตามมติที่ประชุมของคณะกรรมการตัดสินการคัดเลือก ทสม. และเครือข่าย ทสม. ดีเด่น ระดับจังหวัด ของแต่ละจังหวัด

ทั้งนี้ ขอให้ดำเนินการตามกรอบการดำเนินงานทุกกิจกรรมให้ตรงตามวัตถุประสงค์และค่าเป้าหมายผลผลิต และค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมสามารถถัวจ่ายได้ทุกรายการและกิจกรรมตามความเหมาะสมโดยไม่กระทบต่อเป้าหมายผลผลิต และประสิทธิภาพการดำเนินงาน รวมทั้งในการเบิกจ่ายงบประมาณ แต่ละไตรมาสและขอให้ดำเนินการตามมาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑

๕. การจัดทำแผน การรายงานผล และการประสานงาน

๕.๑ ขอความร่วมมือจัดทำแผนปฏิบัติงานพัฒนาเครือข่าย ทสม. ของจังหวัด และแจ้งให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมทราบ ภายใน ๓๐ วัน นับจากวันที่ได้รับงบประมาณ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประธานเครือข่าย ทสม. ระดับจังหวัด และเครือข่าย ทสม. ในการจัดทำแผนปฏิบัติงานดังกล่าว

๕.๒ ขอความร่วมมือจัดทำสรุปผลการดำเนินงานกิจกรรมของเครือข่าย ทสม. ในแต่ละจังหวัด พร้อมทั้งข้อมูลผลการดำเนินงานและรูปภาพประกอบ ให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ ภายในไตรมาสที่ ๒ (เดือนมีนาคม ๒๕๖๑) และครั้งที่ ๒ ภายในเดือนสิงหาคม ๒๕๖๑

๕.๓ การประสานงาน สามารถประสานรายละเอียดเพิ่มเติม ได้โดยตรงกับผู้รับผิดชอบของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังนี้

(๑) นายวัฒน์ ทาบังกาฬ	ผู้อำนวยการกองอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เบอร์โทรศัพท์ ๐๖๑-๔๐๓๗๑๑๑, ๐๒-๒๗๘๘๔๐๐-๑๙ ต่อ ๑๓๐๔
(๒) นางสาวอูมา ศรีสุข	ผู้อำนวยการกลุ่มอำนาจการคณะกรรมการเครือข่าย
เบอร์โทรศัพท์ ๐๖๑-๔๐๓๕๗๗๗, ๐๒-๒๗๘๘๔๐๐-๑๙ ต่อ ๑๘๔๘
(๓) นายเกียรติยศ บุรณะสัมฤทธิ์	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบและทะเบียน
เบอร์โทรศัพท์ ๐๖๑-๓๙๔๖๙๙๖, ๐๒-๒๗๘๘๔๐๐-๑๙ ต่อ ๑๘๔๒
(๔) นางสาวนันทวรรณ ประเสริฐ	ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาศักยภาพอาสาสมัคร
เบอร์โทรศัพท์ ๐๘๔-๐๙๙๙๒๕๗, ๐๒-๒๗๘๘๔๐๐-๑๙ ต่อ ๑๘๔๗